

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Видеоконференция

Къабарты-Малкыры Башчысы Арсен Каноков Россияни Президент Дмитрий Медведев РФ-ни субъектлерини келечилери бла бардыргъан видеоконференцияга къатышканды. Анда сёз сабийле шолгъа дер жюриген учреждениялада жерлени жетерча этиуню юсондон барганды.

Арсен КАНОКОВ:

«Хар адам да гитчелигинден-окъуна къыралны анга къайгырылулгъун сезерча этерге керекди»

Премьер, экономика болум къыйан болганына да къармай, саулай алып айтканды, жангъ сабий садала ишле, эскиринен жангыртуу заман бармайды деп, айырып айтканды.

Видеоконференцияны юсонден кесини оюму айта, Къабарты-Малкыры Башчысы Арсен Каноков республикада сабий садала къошакъ жерле къураууну мадарлары этиленгенди, мындан ары да бу иште эс бурлугъанлай турлулгун чертгенди. «Къабарты-Малкырада демография болум бизни къуандырганды. Аны

себелли биз сабийле шолгъа дер жюриген учреждениялада жерлени кебейтти иш бла улпу ырзакъкъ бла къорешибиз», - дегенди ол.

Арсен Башырович акыл этгенден, хар сабийге да тенгери бла ойнаргъа, селеширге, шухъ болургъа, шолгъа хазырланьыргъа онгъ бургъа керекди. «Аллай амалла бла биз аланы къысха заманы ичинде жалчытыргъа керекбиз деп, мен профильли министрстволарга аллай борч салганым. Сабий садала уа шендоу заманга келишген, хар

затлары да жетишген, тынтыгы болургъа керекдиле. Хар адам да гитче заманындан окъуна къырал анга къайгырылганын сезерча этерге тийишлиди», - деп чертгенди республиканы оюнуучу.

Къабарты-Малкырада быйыл 10-чу октябрьге сабий садлагъа жюрироклетге 2348 къошакъ жер къуралганын белгилерчиди. Андан сора да, шолгъа дер билим беруиню системасын жангыча къурау жаны бла бир къауум мадарла этиледиле. 2014 жылны ахырына республиканы

тюрлю-тюрлю элдеринде бла шарларында жети сабий сад ишлерге мурат этиледиле. Ала хазырланьыргъа берилселе, 1020 къошакъ жер ачылыкъды.

Бусатгада республиканы бюджетни ахчасына проект-изле ишле бошалгъандыла, Черек району Бабуент элинде шолгъа сабий садга деп жангы мекямы къурулуш башланганды. Аны быйлыны ахырына бошарга белгиленди.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоуни пресс-службасы.

Парламент

Юч сабий тапхан анагъа - къырал тутхучулукъ

КЪМР-ни Парламентини кезиуню пленар жыйылуунда депутатла РФ-ни Терроризмге къажау миллет комитетини башчысы Бортиковга тилекни къабыл кѳргендиле, дагъда республикалы бюджетте тюрленуени озгендиле. Битеу да бирге жыйылууда 12 законуна проектинге къаралганды. Аны спикер Чеченланы Анвар бардырганды.

Депутатла РФ-ни Федерация Жыйылууну Федерация Советини Председатели Матвиенкога, Къырал Думаны башчысы Нарышкиннге да хазырлаган эдиле тилек. Анда Сирида эмда Жуукъ Востокну къыралларында жашагъан ата жуттуларубызы РФ-ге кѳчѳрлерине тутхучулукъ этиуню юсонди айттыла. Алай Законлукъ эм право нызам эм жамауат къоркъусузлукъ жаны бла комитетни председатели Хамит Башоров бу вопрос бла байламлы бир къауум консултацияла бардыргъа

кереклисин белгилеп, аны Парламентини келер жыйылууна кѳчѳрлерин тилегинди. Биринчиден, республикада жерлени мелиорациясы юсонден законлагъа тюрленуе къабыл кѳрѳлендиле. Ызы бла парламентарийле КЪМР-ни бюджетни озгендиле. КЪМР-ни финанса министри Мурат Керѳов бирдигинге, тюрленуе РФ-ни Президентини айлыкъ хакъны ѳсѳюрюн юсонден Указы къабыл кѳрѳленди. Акъс товарланы чыгаргъан предпритиялга субсидияла берму жаны бла

закон кючюн тас этгени эмда приватизация план тюзетилени бла байламлыдыла. Алай бла бюджетге акция товарла чыгаргъанла тѳлѳген наложолдан 2,4 миллиард сом тюршюрѳге белгилене эди, алай закон кючюн тас этгенди, аны бла байламлы бу ахча да жыйылмагъанды. Материальни эмда нематериальни активлени сатыудан да 150 миллион сом алынмай къалганды. Аны бла бирге бюджетни фидаларына ахча тѳлѳени этилген жумушладан тошген 14,9 миллион сом къошулганды. Субботникден 4,4 миллион сом жыйылгъан эди да, ол да бюджетте кирилгенди. Битеу да бирге уа бюджетни фидала блѳомо 2,2 миллиард сомга азайтылганды эмда 24,1 миллиард сомга жетгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КЕНГЕШ

Республика къыш кезиуге хазырды

Энергетика, ЖКХ эмда тариф политика министрни орунбасчы Борис Балагов докладды хазырланганын кезиде къаллай жумушла тамам этилгенлерини эм алгъа къаллай бир зырысы къоратылганын айтканды. Ол бирдигенге кѳре, комиссия бу ишни юсю бла беш кѳре жыйылгъан эди. Алада битеу болгъан кемчиликлени юслеринден ачыкъ сѳлешингенди, аны бла болумуну тап халгъа келтирчица тийишли мадарла да этиленди. «Бардырылганын ишни къыйматлылыгы, саулай алып айтканды, бийик болганды, ЖКХ-да предпритияныла бла организацианы барыда да кюз арты-къыш кезиуге хазыр болгъанлары анга шагъатды», - дегенди ол. Анга эмда бу кезиуге республика саулай хазыр болганын

Къабарты-Малкыры Энергетика, ЖКХ эмда тариф политика министрствунда республиканы Правительствоуни Председателини биринчи орунбасчы Уналаны Казинини бошчылыгы бла кенгеш бардырылганды. Анда сѳз предпритияла бла организациала бийиклыгъа кюз арты-къыш кезиуге къаллай хазырланганын юсонден барганды. Жыйылууга бу жаны бла республикалы комиссияны къуууну, КЪМР-ни Башчысыны советини Остарланы Роза, отлукъ-энергетика комплексни предпритияларыны эмда районланы бла шахарланы администрациялары келечилери къатышкандыла.

кѳрѳоттен аклагъа «Ростовнадзорну» управленийыны келечиси бла комиссияны къаууму биринчи октябрьге къол салгандыла. Муниципальный районланы бла

шахар округланы администрациялары ити къармашкандары да белгилгенди Балагов. Ала бардыргъан ишлени юслеринден толу информацияны хар ай

сайны министрствого бергенлей тургъандыла. Ызы бла ол КЪМР-ни Правительствоусуна, РФ-ни Экономиканы айнытуу министрствосуна эмда Россияни Президентини СКФО-да толуп эркинлик келечисини аппаратына жиберилгенди.

Жашу журт фондуну бла телѳонэнергетика комплексни жетишилме хазырлагъанлы санында министрни орунбасчы Уран, Чегем, Лескен эмда Прохладна районланы, сора Нальчик бла Прохладна шахар округланы белгилегенди. Зольск эмда Баксан районланы уа артыкъ махтамлагъанды - мында ишле белгиленген болжаланганды кѳр къалып алай тамам этилгендиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ЖКХ

Фатарланы целерине талай эркинлик бериледу

Нальчикде кѳп болмай «День жильца» деген акция бардырылганды. Аны КЪМР-ни Энергетика, ЖКХ эмда тариф политика министрствуну болушлуугу бла «Все Дома» битеуроссейжаш тѳлю организацианы республикада бѳлѳюмюно активистлери къурагъандыла.

Бу кюн битеу дуняда да октябрь айны биринчи жарымунда белгиленди. Кесини да кѳп атлары барды: «къошуланьында» - фатарлада жашагъанланы кюно да дейдиле анга. «Акцигъа хазырлангъа КЪМР-ни Энергетика, жашу журт-коммунальни мюлк эмда тариф политика министрни Кумчленланы Тахир да къатышканды», - деп бирдигендиле министрствуну пресс-службасындан. Ол жаш

тѳлѳге бу жумушу Нальчикде кѳп фатарлы юйлени биринде бардырыргъа деп аллай предлоденисын ѳргенди. Юйюно жумушларына къаргъан, чекленген жууалылыгы болгъан «ЖЭК №8» организацианы башчысы да келгенди ары. Тобешуиде кѳп вопрослагъа къаралганды, адамланы сорунларына да жууалла берилгендиле.

Алайды да, ол кюн министрствуну бла Нальчик шахарны

администрациясыны специалистлери беш къатлы юйлени биринде жашагъанла бла тѳбешгендиле. Юйюно жумушларына къаргъан, чекленген жууалылыгы болгъан «ЖЭК №8» организацианы башчысы да келгенди ары. Тобешуиде кѳп вопрослагъа къаралганды, адамланы сорунларына да жууалла берилгендиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Ачыкълыкъ

КЪМР-ни Башчысы бла тюрлюлей байламлыкъ

«Аргументы и факты» газетни редакциясы окуучуларына КЪМР-ни Башчысы Арсен Каноков бла тюрлюлей байламлыкъ къурайды. Аны кезиунде республиканы оюнуучу тюрлю-тюрлю сорулгъа жууалла берилди. Къабарты-Малкырада 800-граммлыкъ алмала къалай ѳсѳюрюнгерлерини, республиканы сабанларында сейричир уллу нартыохлени тирлиги алынгананы, Элбурда европалы стандартлагъа келишген курортла къуралыкларыны, жаш предпритияметалгерле болушлууга властыла не мадарла этгенлерини юсонден айтырыкъды.

Андан сора да, республиканы Башчысыны бу телефон номерге сѳлешим юсю эмда да соруула 12 саятка дер бериге болушлуугу: (8652) 35-61-51, 35-72-41, jizak@fsk.ru. Жууалла быйыл 30-чу октябрьде чыгарыкъ 44-чи номере эмда stav.aif.ru сайтда басмаланырыкъдыла.

КЪУРУЛУШ

Андан бийикде - жалаанда жулдузла

Тѳрт жоу метр бийикликде, Минги тауну кюн чыгышы жанында Европа эм бийик къонакъ юйюно ишленгендиле. Жайда юч айгъа италиялы специалистлери къыралдан келтирилген модуль конструкцияны монтажларын бардыргъандыла.

Къонакъ юй «Шимал-Кавказлы тау клуб» деген проектин чеклеринде ишленгенди, аны бла байламлы Шимал Кавказда туризмни экстремальни, экология эм башха тюрлюлерин айынтугъа уллу эс бурлулукъду. Биринчи кезиде бу проекте чекленген жууалылыгы болгъан «Шимал Кавказы

айнытуу корпорациясы» деген акционер общество 130 миллион сом белгенди. Озгъан жыл республиканы Башчысы Арсен Каноков СКФО-ну мекямында тыш къыраллы инвесторла бла бардыргъан тѳбешуинде Къабарты-Малкырада инвестиция проектин жашауда бардырыуу бла байламлы вопро-

сланы озген эди. «Шимал-Кавказы айнытуу корпорациясы» деген акционер обществоуна матарсы Антон Пок на кезиде тыш къыраллы компанияланы бизни республикада «Шимал-кавалы тау клуб» деген проектин ишин башларга деген оюму айтан эди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Байрам

«Нарт оюнлагъа» чакъырабыз

2013 жылны 20-чы октябринде Огъары Мал-оюнда «Нарт оюнда» деген аял аны маданин ишлени юсонден толу халла билерге оюнгенге 8-28-708-26-06 номерли телефонла бла сѳлешинер бардырылыкъдыла. Ары эллиени эмда жер-жерледен келирге сый-

генлени барысы да чакъырыладыла. Байрам саятат оюндары башланьырыкъды. Бу ишлени юсонден толу халла билерге оюнгенге 8-28-708-26-06 номерли телефонла бла сѳлешинер ХОПЛАНЫ Марзият.

Документле 2 бет	«Усталыгыбызны тутуругу - билимди» 3 бет	Хасан кѳлюн жигити 3 бет	Гитчелигибизде алгъан дерсле унутулмайдыла 3 бет	Иш хакъны тѳлеу - къаты контрольда 4 бет	Жолубузу ачылырын ашыгыр сакълайбыз 4 бет
---------------------	---	-----------------------------	---	---	--

«Жанет Сапарова, ким да усталыгын сайлай туруп, аны тынчтыгына, кыйынчылыгына ийосунден да эте болуу сагыш. Сээзос, медицинаны кыялыс бөлүмдө да кыйынды. Нек дегенде адамны жашауу үчүн суугуруу магнатын улуу Сизге эки магнатын уруугу, анестезиология-реаниматологияны сайлагы-реаниматологияны сайлагыны сыйлау ыңгайды»

«Кадырлыи хирургия бля уни-верситеттеде окутуу квалификацияда окуна бир аттенне. Сен хирург болуп, анестезиолог болмай калыгырга да эркине. Алай мен интернаттарга бу усталык бля»

Саулуук сактау

«Усталыгыбызны тутумдузгү - билдиргү»

Айтхылык номис фирманы башкарычы бу бля этген жыл мында алгы бизни республикада кунаклары зшитмеген сабылге (очелуенне) операция биринчи керге этген эди. Ма ол оюн ишине оро бля. Мындагы Гекукканы Жанетаны аны анестезиолог болганын, саклынылган операцияга аны арткы бек да туюнгонен эди, керектин айтканды. Медиадан узаксыда, бам, барыбы да олмын болуубуз... Кыскалай эсе да, ол кюн бизни республикада, эки отиозди аян биринчи номери клиника болгондо, эңдеге дери мында да зшитилмеген, этилмеген да операция бардырыланды. Ол а, айкыи да, медицинаны жылдан-жылга ойной

реаниматология кафедрасына койгоненге. Совет Союзун кезинде ол өз бля байламга алганы кафедра бек биринчи анда ачылганды. Аны башчысы Анатоллий Зилбер советтеги кыралында угый тын кыралда да кең белгитми алды. Кесими эңчи би-релюкимда аны чыгармалары болганына уа мен не заманда да ырамыа. Петрозаводск шахарда 16-чы октябри кафедраны ачылууга анестезиологияны коно бля деп байламга этти.

Алайды да, бу усталыкны сайлай туруп, арткы улгу сынаму жок эди. Анга ойрентенге био-

агда кыпалый дарманна берениги бицини, ол кчачан суу болганына дери да жазып турама. Алай бля уа ишимде теңгештиригиде бардырыгыз, жаңы амалга изереге да кырынамы. Анда сорда, бир кысуум жылдан сууаизини кыйпай келгирге туюсы, аланы эсинде тутхан кыпалыа. Ма бу жыл жатхан эдим болгонда десе, мен анга терикер да болуушатыксыма. Эпителии шийбизде бек керекти. Кесими гынандан бир өз кыорго өз озенг а, ботгонда.

«Сиз республикада мыны бля байламга этилен операцияга да кыгышасыз, аны бля бирге

Стезоилогларны-реаниматология-реаниматологиянын правленияи аны федерациянын нейро-анестезиологынын, нейро-реаниматологиянын секциясына келесициди. Республикада болгоничи кванттерия бля байламга арсагыны улгурузук диагностиканы бардырмач эрчди. Мында медицинаны айнууга козушчумулук этгенден бирди.

Велими докторун танышылды, биледеле, ишеним, ийеним, болушук килеп да келерице.

Жанет Сапарова тогуз жылны ичинде университетде анестезиологияда, реаниматологияда да дестре бил турганды. Ол болгоничи илетениги уа огуз жылгы жууру болды. Профессионал байрамны алында, биз, анга төмө, ушак этгенбиз.

Ана УЗИ да этисиз.

Барганна шагыатлык этен шортаны. Газетичи бопогонго кыонагы медицина илмуланы кандидатыды. Россияны ане-

пнология сау болууз дейме. Нек дегенде анестезиология-реаниматология мени кесине тарханды. Алай эсе уа, сайламу алдамгы оюну да дестре эркине. Болсада бизи шийбизде, сынаудан сора да, билиме таныргы да керкиди.

«Биология Интернетте кылал информация да топпа-топту. Сизге кытай тында ишлеген?»

«Мен библиотеканы оюсондо бош сагыммагыма. Жау, компьютерим, ноутбугу да бардыла. Шейдеге жазгыга кере ала да керектеди. Алай мен а усталыгы ма байламга китабыма этилен, анда бир кыуам заман алгы этген соолыкыма кере окурга берсе. Нек дегенде хар кыйын сууа сизге бир затын оскор да кыайратмай кыюймайды. Сен а этен ишини ги этерге керексе. Сауусу биренуе атасы-анасы, этеги-кырындашы болганына да эсенде турууга тийишиси.

«Сейр библиотеканы болгандан сора да, иштизин оюсонду эңчи арич кыйышырга-ныгыны билеом. Ол а не бля байламга?»

«Биологиясы бизи алыштыргач кйл торло сууаз келди. Мен ала-ны хар бирини зуууну ачылгын,

«Мыйы дегенин сейр затыды. Адамны мархнда торленгере болмаган кыетакла жалаңда андыла. Ала алышынаса, бизни эсинбизе жүк саклынамыз. Нады, жарыгууга, адам акылытын ишениме болгоничи арсагыны ол кйпюн кылмазсыа, сак болганча тургуруа тийишиди.

Аны себепти биз, врачна, мыйыны «ишлерге» кылай-айгы эсе да, аны зызына да алайынгай, ката келтирмей сагырга керекти. Неркис бериную магнаныса да бек уулду. Сен мыйыны аууртуугу кылайы бир болганын, анда кыан кылай жорогонен да тынгылы билгир керектеди. Биологиясы, анестезиология-реаниматология хар бөлүмдөгүндө да билими болурга тийишиси врачды.

«Сора бу усталыкны аса сайлаганы аны оюндо эгер уа жарактымыз?»

«Айы окууна болур бу жалаңда бизде ич сагында Россияде проблемдиди. Анестезиологияга кесери сайлап келгине эздиле. Нек? Кыйынды. Аны себепти специализте да жетишпейди.

«Биздин операциябиз ошук жаш адамын туу усталыгыга окургагы интернаттарга алганды. Ала

Бизни болгычыны мурдорунда ойнергенде.

«Специалисте аса болганына да кыармай, болгонича кыйын операцияла бардырыладыла. Республикада анестезиология-реаниматологияны айнуугу аны кыйынды. Мен кесими врачкадырмада былай медицина оуборвангыны, ырыксыны кёрлөмде деп сакыймай эдим. Энди уа жаңы методдорго аттанарга да, дагында кёт зат алынганды. Техника жан бля ишлерге тынчырак болганды. Болгонича ремонт да этиле тургады. Дарманла да жетишеди. Клиникалы болгоничи мурдорунда анестезиология бля реаниматологиядан эңчи бөлөм ачылганды. Мында онеки адам ишлейди. Соуду програманы жашауга бардыра, бири ауруганланы оло сагыны ичинде келтирилат. Алага аны эки болушук этерча компьютер, башка керекте да бардыла. Бизни бөлүмдөгүндө анестезиология-реаниматология Жамбуу Исакжы, Уналаны Земфира, Гергаланы Лилия, Солтананы Барыч, Жашуланы Лиза, Кокочканы Лейла, Мызыланы Зарий пациенттени саупулагыра оюн кече-юн демей ишлейди. Тынгылы профессиналдарла. Алай специализте ишениме болгоничи алыгы барына ушанырчды.

«Медицина сида неди?»

«Аны бир сөз бля айткан окууна кыйынды. Ауру саусу бля ишлеп, аны иги болганын керсеген, арда алдын арзыматлык, жентилге келеди. Санларны озгенге окууна этмееси. Гөбөнк кийи уул айланса. Ма алай кезиледе медицинаны, врачны кыймайтын кёрлөгтөн. Мен хар кончын ише киле туруп, биренуе жанан кылдырчп, жалаңда аны угый, жуужуларын, теңгирден да ыразы этерге борлуу болганынаса сагышын этеме. Медицинада, жашауда да, бир өмө тушта, андан тартып союймай ачырга жеткени. Мыйы бля операцияга кыгышжандан сора да, анга УЗИ этмени, аны бля байламга доктор диссертациян жазгыга базынганына да аны оюндо. Врач окутуулай, ишениме болгоничи кыйынды, билгир тынгылы билгир тынгылы билгилерге керкиди.

«Келле, кеслери арачу болуп тургалай, ол кыйын ишиде деп, сабийлер медицинага жибергир союмиде.»

«Аны жорги жараткан затдан тыр керкили болмоз. Бизде Азамат шиндо мерканы экинчи курсурады. Окууга кире туруп: «Мен болгоничада өсгөнме, андан сора жанык кырымгемне» - деп да олгонду жорги шикондо буш заманда берги килер туруу зды. Ошуну класкы бошоганда уа, реанимацияга келтирип, болуудуп да турганма. Не десте да, анда медицинаны туруп, анда болгоничи бля кыалыны аныгыларга, севтерге керкиди. Анда саузуланы кёргенден сора, врач болууга кёло кыамгазган эсе, тоз жолгу сайлаганды деп ышанам.

Адам аны кыдары

Хасан кёлню жигити

«Хасаны жигиттерине мактау!» Бейлал жазуугу бля плакатыны мен Кшайымда 1928 жылда кёрген эдим. Узак Востока. Хасан кёлню кыатында, кызыл аскерчиле бизни керге кирген яполуу самурайлы уухатчаларыны оюсонден халпары газетелден биле эди. Ол жигитин арааларында кёндөчленик жаш Хуртуланы Баткозаны жашы Мухутдин да болганды. Ол бир жол, редакцияга келип, кесими оюсонден кысыа халпар айткан эди. Ол заманда, кылай эсе да, мен анга улгу эс бурмай кыюйганыма эңди жетпейми. Хуру улугу эсиме тошкоромду? Кёччүмөлкөнү жылларында бир таулу жашыны команданты тойени оюнун тутханлары халпарын зшиттимилей, Мухутдин кёз алыма келип кылады. Орта болуу, чырайлы, субай саылы жаш. Жигитки, ёттормого бетинде дёкрюн турга эдиле.

Аскерде кылуулук эти бек сыйлыгы саналган заманна бар эдиле. Жаш адамла Кызыл Аскерге барырга бек союидетиде. Жыл сагына кшудоштур, Хуру улгу да асманга келет. Птигорское оккуп турган жеринден кыралыбызны Япония бля четинде заставга туюды. Чекни сакларга чыгынганлар сайы коюмдилер аскерчиле кыты згертериде: «Арт кезиде бизи жанбызга ётрге союйган яполуна кёл болуп башагандыла, сакк болгыналы тургуз...»

Клонени биринде Мухутдин бля нёперери, чекден ёттен аполнуугу туруп, заставга тапдырыла. Ол чекчилени столбасында шапканы болуп ишлеп биреу бля тобшогиче эм алына ашырына ол куйдуруга келгине жентгирди. Алай бля шапканы шптон болганы ачыкканды. Эңчи составы тизин, аны алында заставаны навчылгын Хуру улугу аны нёперелерине аспаст этуди. Кёл бармай а кызыл аскерчиле Хасан кёлню кыатында яполну самурайла бля сормеше киредеди. Анда этен жигитки оюн таулу жаш Кызыл Байракны ордени бля сагууланганды эс аны окургага атырып уйкушогиче жибердире.

Улуу Ата журт урууда Хуру улгу асбичи чыра бля айтхылык аскер башчы Чоса Александрович Плиев бля механизацияланган атлы аскер группировкасында кылуулук этенди. Атлы аскерчиле душманны

Хасан кёлню жигити

«Хасаны жигиттерине мактау!» Бейлал жазуугу бля плакатыны мен Кшайымда 1928 жылда кёрген эдим. Узак Востока. Хасан кёлню кыатында, кызыл аскерчиле бизни керге кирген яполуу самурайлы уухатчаларыны оюсонден халпары газетелден биле эди. Ол жигитин арааларында кёндөчленик жаш Хуртуланы Баткозаны жашы Мухутдин да болганды. Ол бир жол, редакцияга келип, кесими оюсонден кысыа халпар айткан эди. Ол заманда, кылай эсе да, мен анга улгу эс бурмай кыюйганыма эңди жетпейми. Хуру улугу эсиме тошкоромду? Кёччүмөлкөнү жылларында бир таулу жашыны команданты тойени оюнун тутханлары халпарын зшиттимилей, Мухутдин кёз алыма келип кылады. Орта болуу, чырайлы, субай саылы жаш. Жигитки, ёттормого бетинде дёкрюн турга эдиле.

Аскерде кылуулук эти бек сыйлыгы саналган заманна бар эдиле. Жаш адамла Кызыл Аскерге барырга бек союидетиде. Жыл сагына кшудоштур, Хуру улгу да асманга келет. Птигорское оккуп турган жеринден кыралыбызны Япония бля четинде заставга туюды. Чекни сакларга чыгынганлар сайы коюмдилер аскерчиле кыты згертериде: «Арт кезиде бизи жанбызга ётрге союйган яполуна кёл болуп башагандыла, сакк болгыналы тургуз...»

Клонени биринде Мухутдин бля нёперери, чекден ёттен аполнуугу туруп, заставга тапдырыла. Ол чекчилени столбасында шапканы болуп ишлеп биреу бля тобшогиче эм алына ашырына ол куйдуруга келгине жентгирди. Алай бля шапканы шптон болганы ачыкканды. Эңчи составы тизин, аны алында заставаны навчылгын Хуру улугу аны нёперелерине аспаст этуди. Кёл бармай а кызыл аскерчиле Хасан кёлню кыатында яполну самурайла бля сормеше киредеди. Анда этен жигитки оюн таулу жаш Кызыл Байракны ордени бля сагууланганды эс аны окургага атырып уйкушогиче жибердире.

Улуу Ата журт урууда Хуру улгу асбичи чыра бля айтхылык аскер башчы Чоса Александрович Плиев бля механизацияланган атлы аскер группировкасында кылуулук этенди. Атлы аскерчиле душманны

тылында рейде бардырганды, билгиле турганын чабып, гилтерчилик аны бам орсуну суугу турганды. Малкярны болганын билгилей а, ауазын торлендиргенди.

«Санта андан жеттени жокуду, бар жолунга, ансы кесинги да тутарма, дегенди.»

«Сен кыпалында сөлөшөсө, лейтенант, мени ким болганыны кёрмөймө, өзгөсө аскер чынадан аныглануу жокмуду?»

«Барды, алай сен погонла жо-ропорте эркин тойюлсе, - деп комендант Хуру улугу ин-башбарында погончарында бири оюн алады. Бир заманда да бир кышге да кесин басынмакчаларын ёк-төм таулу андан ары дауашы кирмеди, кероун чыгарып, аны битену окыларын, бирин да кыалдырмай, коменданты оюне куууга...»

Алайда Мухутдин туттадыла, адам ёттормогичи онга атуу-ловны бля ачыдыла. Спеловатна ыла «ТТ» кероуну сабында жазгыга кырады: «Кышмилги он жигитки оюн аскери генерали И.А. Плиевден.» Аты жазылган саут бля саугалыганам, офицер намысын ксорууланганы да болушан болуп эдиле. Хуру улугу, Андан сора да, темир жол аскерини ко-манданчысына жак басына. Алай бля Мухутдин тутмакчы-дан кууугады, аскер чына а лейтенанта кире тошордиле.

Быллай адамчысыны оюронго, андан иверини ксоруундан катар билиги сой-енге да болуурду. Мухутдини он кызы: Люба, Зоя, Аминат медицина институту бошашардыла. Люба йевден(жаканат ахусу болгон), аны эгелчери уа Алла - Атада турардыла. Жашы Шамил бизнес бля кюрешиле, ол дө анда жашыды.

Бу стаяны жазардан алгым мен Кёндөлөчү Мухутдини эгечи Фатимат бля тобшөгиче. Кыардынамы оюсонден ол кёл халпар айталамганды. Алай Хуру улгу керти да жигит адам болганын чыгарырга ол ашша амалды. Да аны аты газетте сагышын тыртып тийишчиле кергу, колула кыламы аны оюн алыган эдим.

«Мен сиэни аныгаламын, деп ээте оюсонден барды сөз?»

«Ол, сиз вокзалга киргире коймай, тышында суукундан шортуу турган тиширинуу бля аны кыоондуна сабийиничи кыосонда барды.»

«Эркинликке айланган кёччүмөлчонени вокзалга кыома-гуван угуй, тутаргады бизи борбуру.»

«Адамлык дегенден бир зат да жок бергенде» - деп Мухутдин анга «сиз» дегенден «сен» дегенге кёчдү.

Кылбайланы Алий.

Ачыкк Сёз

Гитчелигибизде алгын дерсле унутулмайдыла

КМКУ-УНИ педагогикелинги директору, КСФО-да педагогика колледжинин директору, реаниматологиянын директору Базарманов Жанет Сапаровна жаш тынто билимни, культураны ёздоруну билгеу жашоуну атогонди. Бюгон ол «Ачыкк сёз» рубрикбизде усталык бля байламга сакгышларын айтады.

«Заман бек терк ууч барды. Токенге биз сайбиз эсе, бопон а, таманга, упайганг адамла... Алай гитчелигибизде кёргөн адамлык дерслерин бири да унутулмаганды...»

«Ам-Сууда бизи усталыгыбызды асымасы орсунула этиде. Аланы ишлерине берилген, сабылга кылуулук этен адамлгага бирге тобшөгиче. Ол усталза манга бюгон да юлтодолош. Студентлеге кыпалайга болууга керектенди аныглыганамды. Кёз алгында орус усталарын турардыла.

Малкяр халкыны таркыч ачыкк шагыаттыкы: миллетиликчоню-поныкта жат жокуду дагында. Бизни не тилигины, не миллетиликчоню бошогон билгеним орус улустары тау эплде ишленгенинен мен жигиттиксе са-найма. Аладан бир-бирлери, таулула бля юкюле кууура, арабында кыалы кыгалгандыга, кетемденде таулу жерлерине. Алай ишкыла унутууга жарамдыды. Интеллиген-дишбыны асломасыны орус улуста жырагангандыла.

Педагогика колледжге халкыны арааларында шуктулк мыйы жашуу мурдоу болганына оюсонден таулу да айтанай турбады. Халкысы бля Азияга кёр-норгоптенде, узбекли-лини, кызааклыны, кыргызлыны асломасы тилигины-дилинчи билгенилери, аруу кезден кыздарындагы бизге. Азырдуу жалгын кезинде этилген адамга да кеңиндиргениди. Бюгондожу ол о республиканы адамларын сагыс этедиле. Ол терси. Алгыаркада Москвада бир кон-

Ачыкк Сёз

ференцияда белгилу устаз Лямбург тоноса биз сайбиз эсе, бопон а, таманга, упайганг адамла... Алай гитчелигибизде кёргөн адамлык дерслерин бири да унутулмаганды...»

«Ам-Сууда бизи усталыгыбызды асымасы орсунула этиде. Аланы ишлерине берилген, сабылга кылуулук этен адамлгага бирге тобшөгиче. Ол усталза манга бюгон да юлтодолош. Студентлеге кыпалайга болууга керектенди аныглыганамды. Кёз алгында орус усталарын турардыла.

Малкяр халкыны таркыч ачыкк шагыаттыкы: миллетиликчоню-поныкта жат жокуду дагында. Бизни не тилигины, не миллетиликчоню бошогон билгеним орус улустары тау эплде ишленгенинен мен жигиттиксе са-найма. Аладан бир-бирлери, таулула бля юкюле кууура, арабында кыалы кыгалгандыга, кетемденде таулу жерлерине. Алай ишкыла унутууга жарамдыды. Интеллиген-дишбыны асломасыны орус улуста жырагангандыла.

Педагогика колледжге халкыны арааларында шуктулк мыйы жашуу мурдоу болганына оюсонден таулу да айтанай турбады. Халкысы бля Азияга кёр-норгоптенде, узбекли-лини, кызааклыны, кыргызлыны асломасы тилигины-дилинчи билгенилери, аруу кезден кыздарындагы бизге. Азырдуу жалгын кезинде этилген адамга да кеңиндиргениди. Бюгондожу ол о республиканы адамларын сагыс этедиле. Ол терси. Алгыаркада Москвада бир кон-

Кыайгырлыу Фахмулпаны сеиперлерине улгу кёлню туюлуугуле

«Кыайгырлыу Фахмулпаны сеиперлерине улгу кёлню туюлуугуле»

Лескен районун Аккылыл бек болмаганын ишлери эс алааны эркинликтерин кырауруу жан бля комсомиссы башчыларын бля кыайгырлыу бек сабылге тышында атылы кылмазсыа эс алааны арааларында законнга бузууктуулук тын азыайыр муртада талай мадар этеди. Бу проблеманы элдерини оо хайлары амалга ала-алай жашаны бля кызынасы бош заманларын тийишиси кырууруга, алагыра кышакк билгире беруге аслам магында аны берилди. Бюгондожу комсомисы эрине ошобш оюн бойды, алада 40 сабий жашайды. Аланы хар бири бля да эңчи халда профилактика иш бардырыла.

Билим беругу укрежденилды да бу проблеманы кеңинде кылмагандыла. Осуе жыл эңди башланган эсе да, усталза, ишлерин, шолкууулыны кыайгыр этдирген кыаууларынды хар сабийи оюсонден эс алаан, алай кыраудайла, аланы неге ой-ирлери болганын ачыккыларды. Ише алай кёздөн кыраула а ашхи кермодолгере жетирмей кыюймайды. Нек дегенде чыгарма аны кыс бля керошоргоде, окуучуну бир затха фахмуу ачылмай кылмайдды, устаны жанынды мактау а аланы жетиш-пимди болууга бютон бек болгоничи аны кыайгырлыу кызыла кошукк билгир берген крожулгага оюнго барганылар уа анга шагыатды, деп билдирдеди Лескен районун администрациясыны пресс-мушбасындан.

БАЙСЫЛАНЫ Мэрзят жазып алганды.

КУЛЬТУРА

Кыабарты-Малкярны жашырынлыкларыны юсунген фильмле

«Зведа» россеили телерадиокомания режиссёр Алексей Рафаноун «Тайна нацистского аэродрома» деген документли филмиын кёргозгөндү. Бу жаңы фильмде «Тайна нацистского аэродрома» алында ахырында дери Мария бля Виктор Котляровланы китап-ларына кер салынганды. Ала «Живописная Кабардино – Балкария», «Таинственная Кабардино – Балкария» он «Неизвестная Кабардино – Балкария» деген юч томулдула.

Телеканал сентябрь - октябрь айларда филмины оюсонден берип турганга реклама да анга уллу сейртин туруурганды. Анда айтылыа турган сылге келге эсе, бу филмины оюсонден филмины салганна ким да ийнерчине, кири бызындан ашкымай, кино архивледи да хайрылануу, толугайтады. Филмины авторлары аныга бир торпеленция халпары берге керошорленери да сели-

Сорбу-жупан

Татар-монгол унукудурууну окууу китапдан нек кетередила?

Билги беруге эм илму министеги историзиядан жаңгы окууу китаны чыгарырга келенилди. Анда уа татар-мангол унукудурууну темасыны атын «Система зависимости русских земель от ордынских ханов» деп торпеленцияге сюеидиле (бу сорбуу Татарстанга даямилери айтады). Ол неге керекте?»

В.Антипов. Рязань.

Валерий КОРОВИН, Геополистика експертизаланы араны бардырыу жан бля директору жуулу береди:

«Жаңы формулоргоде болууга ишлене магдалапары аны аныглатуды. Русуну уухаткан монгол аскерге тартарыла бири халкылыны санымда кире эдиле, аладан алай улуг айыр-малыклары жоку эди. Ала да историяны харчыны, монгол империяны кюртононо туюбене,

жанына буруп, Элбрусун алыргы деп. Стратегия жан бля ол бийкини алынганы бир магнаныс жоку эди. Гитлерни аскерчилери Европаны бек ойик туруп контролда беш ай тутканды. Бам, анда «Анеренбор» специализтериди да ишленгендиле, жашырын белгилени излеп. Гитлер излегенин тапмады. Минги тауну башына совет аскерчилени чыгынганыла да чырмаганды аланы. Нацисстери бу изленини эштеди. Бир тауну жылдан сора андагы излеучюле тапхандыла...»

Котлярова кыпалай документле тапхандыла, аланы оюмлары неден кыралды, «тибет версийны» туюлогго кылай ба билингениде да бу изленини эштеди. Бир тауну жылдан сора андагы излеучюле тапхандыла...»

Котлярова кыпалай документле тапхандыла, аланы оюмлары неден кыралды, «тибет версийны» туюлогго кылай ба билингениде да бу изленини эштеди. Бир тауну жылдан сора андагы излеучюле тапхандыла...»

Котлярова кыпалай документле тапхандыла, аланы оюмлары неден кыралды, «тибет версийны» туюлогго кылай ба билингениде да бу изленини эштеди. Бир тауну жылдан сора андагы излеучюле тапхандыла...»

«Филмины эфирде кёргөлдөм» деп аны кырады, бир кышга тыртып тийишчиле кергу, колула кыламы аны оюн алыган эдим.

КМР-ни башчысыны бля Правительствосуну пресс - службасы.

Сорбу-жупан

Татар-монгол унукудурууну окууу китапдан нек кетередила?

Билги беруге эм илму министеги историзиядан жаңгы окууу китаны чыгарырга келенилди. Анда уа татар-мангол унукудурууну темасыны атын «Система зависимости русских земель от ордынских ханов» деп торпеленцияге сюеидиле (бу сорбуу Татарстанга даямилери айтады). Ол неге керекте?»

В.Антипов. Рязань.

Валерий КОРОВИН, Геополистика експертизаланы араны бардырыу жан бля директору жуулу береди:

«Жаңы формулоргоде болууга ишлене магдалапары аны аныглатуды. Русуну уухаткан монгол аскерге тартарыла бири халкылыны санымда кире эдиле, аладан алай улуг айыр-малыклары жоку эди. Ала да историяны харчыны, монгол империяны кюртононо туюбене,

Сорбу-жупан

Татар-монгол унукудурууну окууу китапдан нек кетередила?

Билги беруге эм илму министеги историзиядан жаңгы окууу китаны чыгарырга келенилди. Анда уа татар-мангол унукудурууну темасыны атын «Система зависимости русских земель от ордынских ханов» деп торпеленцияге сюеидиле (бу сорбуу Татарстанга даямилери айтады). Ол неге керекте?»

В.Антипов. Рязань.

Валерий КОРОВИН, Геополистика експертизаланы араны бардырыу жан бля директору жуулу береди:

«Жаңы формулоргоде болууга ишлене магдалапары аны аныглатуды. Русуну уухаткан монгол аскерге тартарыла бири халкылыны санымда кире эдиле, аладан алай улуг айыр-малыклары жоку эди. Ала да историяны харчыны, монгол империяны кюртононо туюбене,

Сорбу-жупан

Татар-монгол унукудурууну окууу китапдан нек кетередила?

Билги беруге эм илму министеги историзиядан жаңгы окууу китаны чыгарырга келенилди. Анда уа татар-мангол унукудурууну темасыны атын «Система зависимости русских земель от ордынских ханов» деп торпеленцияге сюеидиле (бу сорбуу Татарстанга даямилери айтады). Ол неге керекте?»

В.Антипов. Рязань.

Валерий КОРОВИН, Геополистика експертизаланы араны бардырыу жан бля директору жуулу береди:

«Жаңы формулоргоде болууга ишлене магдалапары аны аныглатуды. Русуну уухаткан монгол аскерге тартарыла бири халкылыны санымда кире эдиле, аладан алай улуг айыр-малыклары жоку эди. Ала да историяны харчыны, монгол империяны кюртононо туюбене,

Сорбу-жупан

Татар-монгол унукудурууну окууу китапдан нек кетередила?

Билги беруге эм илму министеги историзиядан жаңгы окууу китаны чыгарырга келенилди. Анда уа татар-мангол унукудурууну темасыны атын «Система зависимости русских земель от ордынских ханов» деп торпеленцияге сюеидиле (бу сорбуу Татарстанга даямилери айтады). Ол неге керекте?»

В.Антипов. Рязань.

Валерий КОРОВИН, Геополистика експертизаланы араны бардырыу жан бля директору жуулу береди:

«Жаңы формулоргоде болууга ишлене магдалапары аны аныглатуды. Русуну уухаткан монгол аскерге тартарыла бири халкылыны санымда кире эдиле, аладан алай улуг айыр-малыклары жоку эди. Ала да историяны харчыны, монгол империяны кюртононо туюбене,

Озгосо

Россияни чемпионатыңдан тейир майдан

Санкт-Петербургда быйыл июнчо көрө кыралын 800-ден аслам эм кучло спортчуларны кыташылары бла Россияни чемпионаты өткенди. Анга бизни жерлерибиз да кыташкандыла.

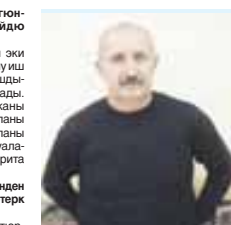
шев кыралны Волгоградта өткөн чемпионатында доммакны алганды. Финалда чыгар ючюн ол спортчула Евгений Максимовну, Мурат Гасиевни эм башталы корлоганды. Биринчи жер ючюн сериште иш Самир жерлиши Занкишалини Казбек лиасича, Казбек июнорланы араларында дунияны чемпионду. Бир республиканы келечеринде жерлерибиз бла эришере тынч да болмаз эди. Болсада, бу жол алтын Самирге жеткенди, куюмош а – Казбекте.

Дагында эки жашбыш Аслан Камбиев бла Артур Ханцев биринчи эм июнчоно жерлеге чыккандыла. Алай Аслан 2009 жылда РФ-ни Нальчикде эм Казанда чемпионатында кытхан эди. Сора быйыл да биринчилик ычкындырмаганды. Артур а, ЮФ-дан Руслан Джаримин хорлап, июнчоно болганды. Алай бла төрт дэюдочубуз Россияни жыйылдык коман-дасына киргенди, деп билдиргенди КМР-ни спорт эм туризм министрствосуна пресс-службаасында.

СПОРТ ШКОЛЛАДА

Жолубузну ачылырын ашыгып сакчайбыз

- Хусей Магомедович, биогонлюкде немна сабий жорюйдю школгада?
- Бизге жорюнгенлени саны эки жою отурау. «Юйрүм»-жаруу эшу иш Минги турун этегенди таш жарашарды. Сабийлген трассада бардырады. Сабийлге теорияны, практиканы да сынамлы тренере Курданылы Ахмат, Шауаланы Малик, Балаланы Мурат, Марина Прилатова, Шауаланы Зураа эм Халпаланы Маргарита койреткенди.

Прильбурсын тийирсидеги олимпиада резерви спорт-школ сабий-жаш тейир

биз жокуду. Ахчаны бу КМР-ни Тау-лыжа спортну бла сноубордуну федерациясы. Элбрус посылканы администрациясы, спонсорла, ол санда «Ай-би-си/Промстрой» ООО, «Курорт Эльбрус» ОАО, «Озон»-кызыкч ою берилди. Федерация аял керсиде жерле керек спорт инвентары бла жалчыта турды. Канат жола да жаш спортчуларыбыз жаруу этерге Минги турун жолубуна кыткан чыгарады.

- Юйрету ишгизге чырмау этген зат бармыды?
- Дерслербиш тынгылы өтер ючюн, школну эки трасасы болурга керекди. Андан сора да, канатла бла өрге кетеролюлу бла байталы жарысу да барды. Эрттенкиден сабийле битерулю берген школда боллады. Тоштен сора уа канат жола эрте жабылады.

Ол себеден а койогенби чакылы бир жорешиле болушу. Тау-лыжа кереклибиз да ий жетмишбизде. Биогонлюкде КМР-ни Спорт эм туризм министрствосуна ача бөлүре дегенди да, бек сактайлы.

- Жагы окуму жак кылай болмадыгы?
- Быйыл школгада 40 чаклык жангы сабий келгенди. Кзаууланы кураганбыз. Бек алга аламы кучерине эс бөлөбөз. Кен болмай а, бир кесек кыаржы тоштен ий-арыны, лажалада «Мир»-станциядан «Эски курбозорга» тошор онг болганды. Кюз арты канкулланы кезиюнчуде уа жаруу эшу юм сабий лыжалада өтөркенди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

«Ху, ала жын сайын торло-торло дарокала эришюлге кытканхай туралды. 2012-2013 кыш кезинде ала КМР-ни биринчилигенде усталкыларны кйроткенди. Дагында Россияни кубогуну эришюлене Мингиотгорго, Белюжирга, Таштагопта барган эдиле. Мончогорго уа бизни жашкылы бла кызыкчаны «Олимпиадык надежды» деген битеруссий эришюле кыткышканды. Андан сора да, Урада өткөн Халкыла аралы сабий кышкыоюнда да жетимчилик болуп кыткандыла. Кысарчя-Черкесни ачык биринчилигенде да усталкыларны кйроткенди.

Ол эришюлде Россияни спорддан усталкыны нормативин, Дууаланы Аюртт бла Степан Савейко топтурганды. Будаыланы Камил а биринчи заряданы нормативин болдурганды.

- Узак региондада бардырлыгын эришюледе спортчуларыны кылай ашырсаң, Алай

жолючүлүкга чыгар ючюн, иги кесек ача керек болуу?
- Ху, туш аңгылагансыз. Ма ол себеден алай узак жерлеге бир-эки адамдан көп мөр амылы-

ДУКОКСИНИ

Дунияны биринчилигенден - алтын бла доммак

Чегем район олимпиада резерви сабий-жаш тейир спорт школуну окуучулары Фатима Жагулова бла Аслам Бурсе кытканы дуния чемпионатында доммак эм алтын майдала алып кытайкандыла. Бразилияда Сан-Пауло шахарда чемпионат июн 43 кыралдан алты жок спортчу корешкенди.

Бизни жерлешерибиз Россияни жыйылдык командалыны санында эришген эдиле. Астемир, Тюркюю келечинчи хорлап, 54 килограмм азуулук катарында биринчи болгонды. Ол спордтан Россияни усталкы, кыралын чемпионду. Доммакны келтирген Фатима Жагулова да спордтан Россияни

устасыды, 2012 жылда дунияны Кубогун алганды. Аны спорт школуну тренер-преподаватель Аксор Соколов койретди, деп билдиргенди Чегем районуни жер-жерли администрациясынын пресс-службасында.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Поверья

Тергуелени - электрон амал бла

Энди ауругуаны, сабийден аурулугу бла байталы эм анга кыраганы ючюн ишге чыгылган ачыны посылканын аралды РФ-чи Социальной страхование фондуну fss.ru сайтын «Ал-Калкулятор посий» деген интернет-сервисинде кеспери алларны санап билгире болуучуды.

нечна сабий болганын эм анга дери тууганыланы санын да кийиргире керекди. Бизге ала эки календар жолго иш хакыгы выж кылай бир болганын кергезибиз. Саутулугуу бла байталы ишге чыгылмаганыны посылканын билгир июн а, аны сылтау эм не замандан бери ишлемегенини, стажыгыны эм арт эки жылда хакыгыны белгилебиз.

Тергуеле терк этиленди эм аланы кытагына тошор оун да барды. Андан сора, сайты кырапыла, «Шлод да примва расчётов»

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Бушуву

Ахыр юнчуне дерти партияга кертичилей квалганды

КПРФ-ни Къабарты-Малквар республикалы бөлөмчуне улуу бушуву сынарга тошгенди. 15-чи октябрде партияны бөлөмчуне комитетини биринчи секретари Аршуков (Урчуков) Алихан Хамидович өлгенди. Тюз ниетли, адепди адам, ышангылы жолдаш, керти шүөх жашаудан кеткенди.

Ол, чынтты коммунистича, ахыр юнчуне дерти партияга квалуук этгенди. Элпордн эки күн алга окунра Зольск районда аны башламчылыгы бла пионер кымылдуу жаныргырууга аталып бардырлыгын семинар-кеңештерге кытайшан коммунистиче бла тобешген эди.

Алихан Хамидовични ашушаны аны тамгычыла барысы да ачуу этгенди. Аны жуукчу-

лары, ахулары бла бирге бушуву эте, КПРФ-ни Къабарты-Малквар республикалы бөлөмчуне комитети алгага кыайгы сэз берди. Аллах алгага ол ачууну кётюрючкя кюч-кыарыу берсин.

Алихан Хамидович бизни эсибиде партианы ишине, Къабарты-Малквары халкыны керти квалуук эттину, тюзлюкно, тенгликин эм отгурлуулукуну ниетлери ючюн арыймай-талмай корешуно кюлгосон кйроткен адамча ёморлеге кваллыкчыды.

Борис ПАШТОВ,
КПРФ-ни Къабарты-Малквар республикалы бөлөмчуне Комитетини биринчи секретари.

Этелпе

Иш хаккыны төлеу - кыаты контрольда

КМР-ни Правительствосуна, Урууну жагы бла кырал инспекцияны, Федеральной налог эмда Суд пр-ствалыи службалурыны КМР-де Управленийыны, Следствие управленийы келечерини эм республикалы чакырыланы бла райончалы прокуроруны кыташылары бла ведомстволу аралы ишчи кызуумну кеңгеси болганды. Анга айлкы хаккы төлеуде борчулы болган эмда банкротча саналган предпр-тияланы тамталары да чакырылган эдиле. Жыйылууну республиканы прокуроруну орунбасары Юрий Лаврешини бардырлыгын, деп билдиргенди бизге бу ведомствону пресс-службасында.

Алай бу отчёт кезиге республикада хаккы төлеуде борчу 38,3 миллион сомга жеткенди. Ол а Шималы Кавказыны республикалары арасында бек улугуга саналады. Аны бу бирге уа «ТШСУ» унитар предпр-тиядан башталары ишлемейди, ала банкрот болууну чегине жетип туралды.

Кенгеше айлкы хаккы зарманда төлөмчуне мадарлары суюзленди, бу жагы бла борчу кетериде тамаланган жумушлага квалгаланды. Къабарты-Малкварстан келтирген шартлага көрө, 1-чи сентябрьде республикада хаккы төлеуде борчу 24,3 миллион сомга жеткенди. Аны аюлмай бу предпр-тиялада жакылганды: «Борн Текстиль» келкенген жууалылыгы болган обществода - 544 миң сом, «Декоративные культуры» предпр-тияда - 4,4 миллион сом, «Взыпром» обществода - 1,6 миллион сом, «Кабардинский» заводда - 1,1 миллион сом, «Аушугар» ООО - 2,1 миллион сом, «Фирма «ЛВТ» предпр-тияда - 13,9 миллион сом, «Коммунальщик» - 490 миң сом.

Алай бу отчёт кезиге республикада хаккы төлеуде борчу 38,3 миллион сомга жеткенди. Ол а Шималы Кавказыны республикалары арасында бек улугуга саналады. Аны бу бирге уа «ТШСУ» унитар предпр-тиядан башталары ишлемейди, ала банкрот болууну чегине жетип туралды.

Статистика органлага айлкы төлеуде борчуларны июсундн билдирмезе эркинликери болган предпр-тиялада да хал доюн туюлду. Ала жылы алындан бери ишчилерине 13,9 миллион сомну төлөмө кыташканды. Ол санда борчулары бу предпр-тияланы барды: «ТМК» унитар предпр-тияда - 4,2 миллион сом, «ТТОК» акционер общество - 5,2 миллион сом, «ЕРПК» муниципальной унитар предпр-тияда - 896 миң сом, «ТШСУ» МУП - 500 миң сом, «Автоэнер» «Дизель» - 915 миң сом, «ЖУК» «Жипсервис» ООО - 1,5 миллион сом, «Термичик» ОКП - 234 миң сом, «Казачка» ООО - 360 миң сом.

Ведомстволу аралы ишчи кызуумну келечерини кеңгешип, айлкыны төлеуде борчу кетери эмда аны жыйылууну чек салыу жагы бла тийишли эсерттүү кылабы кйргенди.

Бизни корр.

Терсликлерине жолукдурулгандыла

Терк район суд Белоглинское эдиле 24 жаштын 44-жылык жэк Х.Т. Курчиевни РФ-ни Уголовной кодексини 22-чи усталканына 22-чи кесегине көрө (законод сауула, патрона чачдыруучу жак эм устроистволу алганы, сакталганы, бир кыуум адам бла келишип, аманлык ишлеге кыташыы ючюн) эмда ол кодексини 228-чи усталканына 2-чи кесегине тыйиштикпенде (законод наркотикке алганы, сакталганы ючюн) терелгенди.

Титну ишени кезигунде болмакчаланганына көрө, ол банда кызууланы саутула бла жалчытап турганды, аманлыкчө нөгериери власть органлары келечерини, право нызамны сактауу квалуукчуларынын жанларына кюркюму салганды.

Алай бла Терк район суд анга южыны бла эки айны битеру-лу нызамы болган колониянда тутмакчылык сынарга оюну этгенди.

Россияни ФСБ-сыны КМР-де Управленийынын пресс-службасы.

НЕ ЗАТ АЙТАДЫЛА

Кызыл икра ноябрьде 100 сомга учуз болуучкуду

Жангы жылгы байрамга хазырларырык адалды, кызыл икраны сатап алырға ашыкч магардырмаган, жаланда чабакчыны инчинден чыгарылган була-тырды икраны 1 килограммны 1200 сомда. Америкалы икраны 1 килограммы багысы уа 700 сомда, дейди чабакч тутууну аналитика агентствосуну башчысы Тимур Утеунов. Аны бытынуна көрө, багаланы араларында болмакчаланганына көрө, ол банда кызууланы саутула бла жалчытап турганды, аманлыкчө нөгериери власть органлары келечерини, право нызамны сактауу квалуукчуларынын жанларына кюркюму салганды.

Алай бла Терк район суд анга южыны бла эки айны битеру-лу нызамы болган колониянда тутмакчылык сынарга оюну этгенди.

«Балкария» фольклор - этнография кырал тейесу ансамбль жуук заманда студия ачырыгы билдирди. Ары миллет төпсезини сойгөн, музыканы эшиткен фахмулу жашалы бла кыраланы алытканды. Аланы жыл саныра 14-дан гиче болмасын. Студия ишин Балкарска, 2 орамда (Кумуллианы Къайсын атлы малквар кырал драма театры меккибиди) бардырлыгыды. Ары жорю-рой сойгөнлени чакырыбыз. Сорурлары болганыла бу телефон номерле бла селешинсе: 40-61-78-47-50-60.

Баш редактору орунбасары КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДАКТОРЛЕГИЯ:
АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор)

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары)

ТОКБЛУЛАНЫ Борис (жауулы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат - политика бөлөмчонө таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору приемный - 42-43-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жуулы секретарь - 42-43-85. Секретария - 40-93-62. Корреспондент - 42-43-52.

РЕДАКЦИНЫ БЕ-ЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бөлөм - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлөм - 42-66-73. Култура бөлөм - 42-66-76, 40-59-18. Социальной политика бөлөм - 40-39-93, 42-66-71. Жангылыкка эм спорт бөлөм - 40-39-93, 42-37-94. Тизимачы бөлөм - 47-31-28. Сурут алымды - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыккерт жорютмейчи. Кызыл жамауатга рещения этилмейди эм ала арты кытайртырмайды. Газете басмаканын материалла айтылган оюму редакцияны оюму бла келишиме болуучкуды. Ала айтылган хар зат ючюн Россия Федерацияны Басмаканын оюмуну тыйишликке материаланы авторлары келери жууапыла.

Редакция авторлардан 400 гиче тигенден (мамыла эм жалгалы) 5-6 гиче эмдери аймады.

Газет басмаканын асылдык информацияны эркинликчери кюрүмжу жагы бла Къабарты-Малквар регион инспекция 1994 жылда 14-июньда регистрация этиленди.

Регистрация номер — 0166. Индекс - 51532

Газети басмакы КМР-ни Асылдык информация органы жамаат эди бу организация жагы бла министрствону компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Теграра» ООУ-ну типграфиясында басмакындагы Налинш Шапа, Ленин аты проспекти, 33

Газеттин ишине талкычу ючюн КМР-ни пошта сувланы федеральной Управленийы жууапыла. Телефонла: 76-21-28, 76-61-10

Газеттин рознигага сагы ючюн КМР-ни «Роспеч» унитар акционер общество жууапыла. Телефон: 42-69-34

Номере графикте көрө 19 00 сагытка кыюу салынды. 20 00 сагытка кыюу салынды

ГАЗЕТИНО ИМӨРИНИ ЧЫГАРМАЧАЛА: Жангораланы Назжабаб-дежуруны редактор, Кетчегиланы Зульфийа, Жуулы секретари орунбасары: Аушунулы Феруза (12-чи бөлгө), Бийчекулы Жаннета (3,4-ию бөлгө) - корреспондент.

Тиража 2660 экз. Заказ № 2656

РЕДАКЦИНЫ ЭМ КЕЗАТЫНЫ АДРЕСИ: 360000, Налинш шапар, Ленин аты проспекти, 5

Электрон почта: elbor_50@mail.ru